

Рішення Комітету з питань етики

за зверненням головного редактора Київського бюро Радіо Свобода
Кузнецової І.С. щодо можливого порушення академічної доброчесності
у тексті дисертаційного дослідження Портнова А.В.

«Становлення і розвиток конституційного судочинства в Україні:
теоретичні та практичні проблеми», Київ 2009.

від 12 березня 2020 р.

До Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти надійшов лист від головного редактора Київського бюро Радіо Свобода в якому, посилаючись на п. 9 ст. 13 Закону України «Про вищу освіту», звертається увага на можливе порушення академічної доброчесності у вигляді академічного плагіату в дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук Портнова Андрія Володимировича на тему «Становлення і розвиток конституційного судочинства в Україні: теоретичні та практичні проблеми», спеціальність 12.00.02 – конституційне право, муніципальне право.

Пункт 9 статті 13 Закону України «Про вищу освіту» покладає на Комітет з питань етики Національного агентства завдання розглядати питання академічного плагіату і вносити відповідні подання до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

Слід зазначити, що відповідно до ст. 42 Закону України «Про освіту» від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII, «академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень». Ця ж стаття визначає, що дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає, в тому числі, посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей, дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права тощо.

Порушенням академічної доброчесності зокрема вважається «академічний плагіат, а саме – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства».

Відповідно до п. 9 ст. 19 Закону України «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 р. № 1556-VII, Комітет з питань етики розглядає питання академічного плагіату і вносить відповідні подання до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, а також виконує інші повноваження, покладені на нього Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

У межах перевірки зазначеного повідомлення головного редактора Київського бюро Радіо Свобода, Комітет з питань етики звернувся до виконувача обов'язків директора Інституту законодавства Верховної Ради України д.е.н., проф. Бершеда Є.Р. з пропозицією прокоментувати повідомлення про ймовірність використання текстових запозичень без посилань на джерело у дисертаційному дослідженні Портнова А.В., враховуючи той факт, що захист зазначеного вище дисертаційного дослідження відбувся 03.09.2009 р. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д.26.867.01 Інституту законодавства Верховної Ради України. Комітет з питань етики відповіді на свій запит не отримав.

В результаті перевірки наданої інформації, Комітет з питань етики прийшов до наступних висновків:

1) В тексті дисертаційного дослідження Портнова А.В. «Становлення і розвиток конституційного судочинства в Україні: теоретичні та практичні проблеми», Київ – 2009 (далі – дисертація) зустрічаються випадки академічного плагіату.

Так, наприклад, на сторінках 36 та 53 дисертації є текстові фрагменти, які повністю співпадають з текстовими фрагментами видання «Конституційне судочинство. Американський та український досвід» // Хілтон Д.Г., Футей Б., Тихий В.П. та ін. / Інститут демократії імені Пилипа Орлика, Інститут

Громадянського Суспільства, 1999. – 111 с., на сторінках 56-57 та 58 відповідно (фрагменти 2, 3 Таблиці 2).

На сторінці 178 дисертації відтворено текстовий фрагмент в перекладі на український, який відповідає тексту на російській мові, надрукованому на сторінці 271 у виданні «Конституционное право государств Европы»: Учеб. пособие для студентов юрид. вузов и фак. (отв. ред. Д.А. Ковачев). - М.: Волтерс Клувер, 2005 (фрагмент 8 Таблиці 2).

2) У дисертації присутні текстові фрагменти з посиланням на першоджерело, які повністю відповідають аналогічним дослідженням того ж самого джерела іншими авторами, що відбулося раніше: стор. 35-36 дисертації – стор. 56 видання «Конституційне судочинство. Американський та український досвід» // Хілтон Д.Г., Футей Б., Тихий В.П. та ін. / Інститут демократії імені Пилипа Орлика, Інститут Громадянського Суспільства, 1999. – 111 с. (стор. 4 Таблиця 1); стор. 52-53 дисертації – стор. 58 названого видання (стор. 6-7 Таблиці 1). Такого роду порушення можуть відповідати визначенню *poor academic quality*.

3) У дисертації зустрічаються випадки, які можна охарактеризувати, як неякісне оформлення цитувань (що також може відноситися до категорії *poor academic quality*). Це полягає в тому, що кілька абзаців, що йдуть один за іншим, містять текст, автором якого є інша особа, і посилання на текст іншого авторства робиться наприкінці останнього абзацу. Таким чином для читачів дисертації не є очевидним, що посилання має відношення не лише до тексту абзацу, де воно стоїть, а й до попередніх (наприклад, фрагменти 1, 4-7, 9 Таблиці 2, стор. 3).

Подібне невірне оформлення цитувань не є порушенням академічної доброчесності в розумінні Закону України «Про освіту», але є приводом для більш уважного оформлення наукових текстів у майбутньому, на що Комітет з питань етики і звертає увагу автора наукової роботи.

Комітет з питань етики вирішив:

1. Рекомендувати Національному агентству прийняти рішення стосовно плагіату в дисертаційному дослідженні Портнова А.В. згідно з частиною 6 статті 6 Закону «Про вищу освіту», після відповідного

затвердження Кабінетом Міністрів України «Порядку скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня».

2. Взяти до уваги факт виявлення плагіату в дисертаційному дослідженні Портнова А.В. при здійсненні акредитаційних процедур (за потреби).